

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי עניני דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 221 | שנה ד' | פרשת כי תבא | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

שמחה במצוות

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וכו' (כי תבוא כח, מז)
שיחת רבנו בכינוס פעילים - לב לאחים כ"ח תשרי תשס"ב: באנו בזה לומר את השבח של האנשים שעשו כ"כ הרבה כדי לקרב ילדי ישראל לחינוך של תורה ומצוות. הלא הם שלוחים של כל ישראל, שהרי בעצם על כל אחד מוטל לעשות דבר זה, כמו שידוע מה שכתוב בתנא דבי אליהו (רבה פרק י"א) על המעשה של פילגש בגבעה, כי מי היה אשם בזה - הזקנים שהשאיר יהושע אחריו, הסנהדרין הגדולה, הגדולים שהיו צריכים ללכת ולקשור מתניהם בשלשאות של ברזל, וללכת ממקום למקום כדי לקרב יהודים לתורה, והם לא עשו כן. בשביל זה נגרם שנהי' המעשה עם פילגש בגבעה, כך חז"ל מאשימים אותם!

רואים שכל אחד ואחד לא יכול לומר: זה לא מוטל עלי, אלא "כל אחד" מחויב. וב"ה שזכיתם לזה, שאתם עושים את הדבר, בשליחות של כל כלל ישראל, להציל ילדים. זוהי ממש הצלה! הצלה יותר גדולה מהצלה גשמית, הצלה רוחנית! כי הרי ח"ו גדול המחטאיו יותר מן ההורג! ולכן כאשר מצילים ילד לתורה, אין לשער את גודל הזכות.

ורציתי לומר דבר אחד, שיש לי הרגשה שזה נוגע אליכם. הנה בעצם כל יהודי, כשעושה מצוה אחת מתרי"ג מצוות, אין לשער עד כמה היה צריך הלב שלו להתמלא בשמחה על כך. ובאמת יש אנשים גדולים שכתוב עליהם שעל כל מצוה, היתה להם שמחה עצומה ממש! על האר"י ז"ל כתוב שזכה להיות במדרגה הגדולה שלו מחמת זה שהיתה לו שמחה של מצוה, ויכולים לתאר שזו היתה שמחה אמיתית, שמחה בכל לב!

אמנם אנחנו לא במדרגה כזאת, ובן אדם ששובש ציצית מצוה כזו גדולה, ששקולה כנגד תרי"ג מצוות - האם הוא באמת מלא שמחה? הרי הוא עושה את זה בשיגרה כל יום, הוא רגיל שבא בבוקר ולובש את הטלית - את הציצית, אבל האם הוא מרגיש שמחה? לא! אולי יש מישהו שכן מרגיש, אבל בודאי לא כ"כ כמו שכתוב על הגדולים, על האר"י ז"ל, על הגאון מוילנא ועוד כאלה, שאין לשער את השמחה שלהם במצוה.

אבל יש מצוה אחת ששייך יותר שכן אדם ירגיש בה שמחה, כי מה שכרגיל בן אדם העושה מצוה לא מרגיש שמחה הוא מפני שהוא לא רואה מה שקורה בשמים שעיי"ז בשמים יש להקב"ה כל כך הנאה מזה! וסתם בן אדם לא מרגיש את זה, אלא, צריך להיות אדם גדול מאד כדי להרגיש שמחה גדולה, ועי"פ רוב, לובשים את הטלית סתם כך, "מהיכי תיתי", ושמחה ממש, שמחה אמיתית! לא מרגישים.

אך יש דברים שבכל זאת בן אדם יכול לשמוח בהם קצת, וזה כשהוא עושה ורואה שהמעשה שלו הועיל. למשל: אחד שעבד כדי להציל ילד לחינוך של תורה, ואחרי זמן הוא הצליח, אז הוא מרגיש שמחה. הוא פעל משהו! הוא רואה תוצאות, הוא רואה תועלת! מה שבשאר דברים הוא לא רואה. אמנם בשמים רואים, אבל בן אדם לא נמצא בשמים והוא לא רואה את השמחה שיש בשמים ממה שהוא לובש ציצית, וממה שהוא מניח תפילין. מי רואה את זה? רק האנשים הגדולים, הם ראו, הם הבינו והרגישו. אבל אנחנו אנשים קטנים מאד ולא מרגישים. רק בדבר אחד אפשר כן להרגיש, וזוהי שמחה של מצוה שכן אדם יכול לזכות בה.

ולכן צריך לעשות את זה בשמחה גדולה, שהרי האדם זוכה באמת לראות את התועלת במעשה שעשה, הוא קירב ילד מבית שרחוק מתורה, והכניס אותו לתורה ולמצוות, אז יכולה להיות לו קצת שמחה, ולכה"פ להרגיש קצת לא כרגיל, לא כפי השיגרה, אלא שיהא שמח בזה. ואת זה צריך לנצל, שתעשו את זה בשמחה רבה, להרגיש שאתם עושים נחת להקב"ה, ולהרגיש כל אחד שהוא "מאושר" כעת.

והקב"ה יעזור שבאמת תצליחו הרבה הרבה לקרב, ובשמחה רבה תעשו את המצוה הגדולה ותזכו לרוב טוב מיד הקב"ה.

להוסיף שמחה

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" (כח, מז)

במספר הזדמנויות דיבר רבינו שליט"א על כך שבכל מקום שהיה לאחורונה, כגון בישיבות ובכינוסים שונים - ראה כמה חסרה שמחה לאנשים, ואף היכן שהיו אנשים מבוגרים, ראו שהם כל כך נהנים לרקוד, שהיה קשה להפסיקם משמחתם (ובזה היה ניכר כמה הדבר חסר להם).

אצל קהל החסידים יש מדי פעם דבר שגורם להם התחדשות על ידי ששמחים, אם זה סעודה שלישית או מלוח מלכה וכדומה. רבנו סבור שבציבור שלנו חסר הדבר שיגרום מדי פעם להתחדש ולהתרגע, שכן קשה לרוב בני אדם לחיות כל הזמן בתוך אורה של רצינות, צריך שתהיה גם שמחה מדי פעם. לכן עורר על כך בזמן האחרון, שיש לראות להוסיף דברים מידי פעם שיגרום שמחה, כגון סעודות "מלוח מלכה" וכדומה.

כשאמרו לפני רבנו שיש נוהג בישיבות שעושים דבר הנקרא "עונג שבת", שבחורים יושבים ושרים ואומרים דברי תורה, וטועמים דברי מתקה - קלס רבינו את הדבר, ואמר שיעשו את זה אחת לכמה זמן ולא קבוע.

אחד מששים בביכורים

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם. (כי תבא כו, ב) פרש"י אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה כורך עליה גמי לסימן ואומר הרי זו ביכורים.

והנה בביכורים פ"ג מ"א נחלקו ר"ש ות"ק אם חוזר וקורא שם כשיתלשו מן הקרקע. ולכאורה לת"ק דס"ל שזה חל במחזור צ"ב למה יקרא לה שם במחזור, הרי אם הגמי יפול הוא לא ידע לאיזה פרי קראו שם ביכורים ויצא מכשול, והמצוה להביא ביכורים מתאנה ראשונה שביכרה לא מעכב ועדיף שלא יארע מכשול.

והנה הרמב"ם הל' ביכורים (פ"ב ה"ו) כתב דמדברגן צריך ליתן ביכורים אחד מוס', ובדרך אמונה ס"ק קכ"ה כתב ונראה דלדעת רבינו א"צ לתת אלא א' מוס' ממה שנמצא בשדה בשעה שמבכר הפרי תחילה אבל לא א' מוס' ממה שתוציא השדה אח"כ עכ"ל. והנה זה בודאי ה' קשה לשער כמה פירות יהיו אח"כ, אבל מ"מ גם זה קשה לשער כשהפירות מחוברין כמה זה א' מוס' ובפרט אם א' מוס' מהמשקל ולא ממנין הפירות.

והנה גם למ"ד שחל ביכורים במחזור מ"מ חיוב מיתה על אכילתם זה רק לאחר שהפירות נכנסו לירושלים עי' רמב"ם הל' ביכורים פ"ג ה"א.

גדרי הכלי

שם. ושמת בטנא. בספרי איתא מלמד שטעונים כלי. יל"ע אם זה חלק ממצות ביכורים או שזה דבר בפני עצמו, ונ"מ אם יברכו על הנחת הפירות בתוך הטנא אקב"ו להניח בטנא, ועוד יל"ע אם זה מעכב ובדרך אמונה (הל' ביכורים פ"ג ס"ק ל"ז) מביא מחלוקת אחרונים אם הנחה זו מעכבת.

המלבי"ם כתב שהנחת כלי זו היא כמו שצריך להניח את הקמיצה בכלי שרת, וכן כאן יתכן דלפני הקדישם לשם ביכורים הם היו מונחים בכלי, ולאחר שקרא להם שם צריך לתת אותם בכלי אחר.

התרגום מפרש טנא סלא - ויל"ע אם אפשר להביא בכלי חרס, ובב"ק יב, א איתא עשירים היו מביאים ביכורים בכלי כסף וזהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה, ומשמע אין חיוב להביא דוקא בסל, ובגמ' שם איתא העניים היו נותנים לכהנים גם את הסל אבל העשירים היו לוקחים מהכהנים את כליהם. ויל"ע אם מה העניים היו נותנים גם את הסל לכהנים זה דין דאורייתא [ועי' תוי"ט ובהגהות מהרי"ח בביכורים פ"ג מ"ח, ובדרך אמונה הל' ביכורים פ"ג ה"ח]

והנה בדין זה שביכורים טעונים כלי מסתבר שאפשר להביא גם בכלי גללים וכלי אדמה, ואע"פ שאינם מקבלים טומאה דאין צריך להיות כלי המקבל טומאה. אמנם יל"ע אם אפשר להביא את הביכורים בכלי המחזיק מ' סאה או בתוך מ' אין לו בית קיבול חסר גם במציאות של שם כלי, וכלי מנוקב י"ל דגרע טפי דאין לזה שם כלי כלל.

האבן עזרא כתב: וזאת המצוה על הקרובים אל מקום המקדש, וצ"ב הרי זה חיוב לכל יושבי א"י.

ביעור מעשרות בזה"ז

כי תחלה לעשר וגו'. יל"ע אם יש מצוה לבער את המעשרות בזמן זה והנותן מעשרותיו קודם לזמן זה חסר מצות ביעור, או שהמצוה היא שלא להשאיר ברשותו תרומות ומעשרות ואם נותן את הכל מקודם גם זה הוא קיום המצוה.

והחזו"א דמאי סימן ב' ס"ק ז' כתב שאין חיוב להשתדל אחר פירות בערב יו"ט לקיים מצות ביעור דמצות ביעור כל השנה כולה, ואפשר דמ"מ יש בו מידת חסידות כמו לשרוף חמץ בע"פ.

ואכלו בשעריך ושבעו

בספרי למדו מזה שלא להוציא מעשר לחו"ל, והמנ"ח מצוה תע"ד כתב שהאוכל את המעשר בחו"ל עובר בלאו הבא מכלל עשה, וגם את המעשר עני י"א שאסור להוציא לחו"ל, עי' דרך אמונה הל' מת"ע פ"ו ה"ז ובב"מ פ"א א' ילפינו מכאן דטבל מתחייב במעשר משראה את פני החצר, ובפשוטו כתוב בשעריך ללמד שאין צריכים לאכול מעשרות אלו כמעשר שני הנאכל רק בירושלים, ומדכתיב ושבעו פרש"י דילפינו שצריך ליתן להם כדי שבעו, ובפאה פ"ח מ"ה יש דברים שנחלקו תנאים בשיעור התנינה. ויל"ע אם זה דין דאורייתא או שזה אסמכתא?

והנה במתנות כהונה מובן שהבעלים יכול לומר שרצונו לתת את המתנות לכהן אחר, אבל במתנות עניים אם מגיע עני ואומר שצריך לאכול איך אפשר לדחותו ולומר שרוצה לתת לעני אחר, ובנדרים פ"ד ב' איתא דמעשר המתחלק בגורן אין טובת הנאה לבעלים אבל במעשר המתחלק בבית טוה"נ לבעלים ונותן לקרוביו. ויל"ע בבהאי גוונא שבא עני ואומר שאין לו אוכל אם יכול לדחותו ולומר שרוצה לתת את המעשר לאחרים.

לזכות בדין

הגר"ם זצ"ל אמר עצה לזכות בדין "להיות ממזכי הרבים". ופירש בדרך משל, דכשצריכים את הגנב מורידים אותו אפילו מחבל התליה, וכיון שצריכים למזכה הרבים דינו משתנה, ולכל אחד יש אפשרות להתחזק ולזכות את הציבור, דיכוי הרבים אינו רק כשנגשים לאחרים לחוקם, אלא גם כשמתחזק בעצמו, דע"י זה מושפעים הסובבים אליו ומתחזקים על ידו. וא"כ העצה לזכות בדין היא ע"י שמעשיו מועילים לרבים, ולא נחשוב דיכוי הרבים יתכן רק אצל אנשים העומדים בראש הציבור, אלא כל אחד בבחינה מסוימת יכול לגרום לזיכוי הרבים.

דהנה הלומד ומתפלל בישיבה כמו שצריך ועושה חסד, ממילא כולם מושפעים ממנו, וע"י זה נמצא שהוא גורם לקיום העולם, ואם ח"ו יחסר, יחסר בקיום העולם, והקב"ה נוהג עמו ביותר מדת החסד.

הזכות לבנים

ורגיל מרן רבינו שליט"א להביא דברי בעל 'חפץ חיים' זיע"א בספר 'שם עולם' (ח"א פכ"א) **"שהמזכה הרבים זוכה עבור זה לבנים גדולי תורה!"**

זיכוי הרבים

מצינו בספר חובת הלבבות (שער האבת ה' פרק ו) **שעדיף לאדם לזכות את הרבים ולהקרים לעבודת ה' ולהשיבם בתשובה, מאשר להיות במדרגת נביא,** הרי שאף על פי שמספיד ממדינתו הרי זה עדיף בשביל זיכוי הרבים, וכמו כן נהג אברהם אבינו ונשאר עם לוט, אף שהפסיד בכך גילוי השכינה, ורק לאחר שראה אברהם שבא לידי מחלוקת ומריבה, שוב לא חפץ להיות עמו.

והנה דברי חובת הלבבות שהבאנו צריכים ביאור, דאם מדרגת זיכוי הרבים עדיפא ממדרגת נביא, אם כן אדם כזה שנמצא במדרגה שהוא יכול להיות נביא, וגם מזכה הוא את הרבים, אזי בודאי שישאר גם נביא שהרי עושה דבר יותר נשגב, ומה זה לא יכול להיות ביחוד?

אמנם ביאור הדברים הוא כך, שכשאדם מזכה את הרבים פעמים שמוכרח להיכנס לזכרים שפלים, שבשום אופן אינו יכול להיות באותה שעה במדרגה של נבואה וגילוי שכינה, אף שהם דברים חשובים יותר, משל למה דבר דומה לאדם הזוכה לגילוי שכינה ורואה את חבירו מתעלה בבית הכסא שמוכרח להכנס ולהצילו כיון שזה דבר חשוב יותר, אך בשעת מעשה אי אפשר שיהא לו גילוי שכינה, וכך הדברים אצל המתעסק בזיכוי הרבים שאף שהוא גבוה ממדרגת נביא, אבל בשעת מעשה פעמים אינו יכול לזכות למה שנביא זוכה.

ומכל מקום זיכוי הרבים עדיף, ואף על פי שבשעת מעשה גרם לו הפסד רוחני גדול, והוא משום שלאחר מותו, יהיה על ידי כך במדרגה הרבה יותר גבוהה מאשר הנביא.

וצריך כל אחד ליתן על לבבו ענין גדול זה, לראות להשתדל כפי מה שאפשר בידו להרבות בדבר זה של זיכוי הרבים, ועל ידי זה יזכה לעלות למדרגה גבוהה. (אילת השחר עה"ת פ"ר לך לך)

להרבות בזיכוי הרבים

במכילתא איתא שמשא אמר ליתרו שלא יעזוב אותם, ויתרו אמר כלום הנר מהנה אלא במקום חשך, וכי מהנר נהנין חמה ולבנה, אתה חמה ואהרן אחיך לבנה מה יעשה הנר ביניכם, אלא הריני הולך לארצי ואגיד לכל בני מדינת, ואביאם לת"ת ואקריבם תחת כנפי השכינה, יכול שהלך ולא עשה ת"ל ובני קני חותן משה על מעיר התמרים וכי. ולמדנו מדברי המכילתא שהנמצא בסביבה שאין לו אפשרות להשפיע על אחרים, ובמקום אחר הוא יוכל יותר להשפיע עדיף שילך לשם, שהרי משום שיתרו הרגיש שיכול יותר להשפיע על אחרים במדינתו הוא חזר לארצו. (אילת השחר יתרו יח, כז)

זיכוי הרבים יותר גדול

שח מרן הגרי"ג שליט"א: (דרכי החיזוק גליון 225) בענין זיכוי הרבים **יעץ מרן הגרא"ל שטינמן שליט"א** שאם מבקשים מאדם בשני מקומות שישפיע עליהם זיכוי הרבים, מקום אחד הוא מקום גדול עם מאות אנשים המחכים להשפעתו, ואילו במקום השני יש רק ציבור קטן כעשרה אנשים, אבל המקום הגדול יש עליו הרבה קופצים, וגם אם הוא לא ילך יהיו אחרים שילכו לשם, ואילו במקום הקטן אם הוא לא ילך - לא יהיה להם משפיע.

ולכאורה היה עדיף יותר ללכת למקום שבו יש ציבור יותר גדול, שכן זיכוי הרבים יהיה גדול יותר, אבל האמת היא לא כך, אלא עדיף ללכת למקום הקטן שאמלא הוא יחסר להם זיכוי הרבים, שהרי במקום הגדול יש כן יקבלו את ההשפעה שהם צריכים, ולא יחסר להם זיכוי הרבים, ומאי נפקא מינה אם תבוא להם ההשפעה ממנו ואי מאחרים, הרי העיקר הוא שיתרבה כבוד שמים, ועדיף שילך הוא להשפיע במקום הקטן, כדי שבשני המקומות יתרבה כבוד שמים.

מכך אני מתפרנס

רבנו רואה חשיבות עליונה בנושא זיכוי הרבים. הוא אינו חס על זמנו ועל כוחותיו ואינו חוסך כל מאמץ כדי להגיע למקומות שונים ולהשמיע לציבור דברי חיזוק והתעוררות. "זאת הפרנסה שלי", הוא אומר במליצה, בהתכוונו כמובן למובן הרוחני של הדברים. "כאשר יש אנשים שמתחזקים מדברי, זה מוסיף לי זכויות, ומכך אני מתפרנס".

לעתים בבוקרו של יום, כשרבנו רוצה לדעת אם נקבעה לו להיות שיית חיזוק כלשהו, הוא שואל את בני ביתו: "האם יש פרנסה היום?" כי כן, רבנו אינו אומר די לפעילותו הבלתי פוסקת. עזה שאיפתו לזכות לזכות את הרבים עוד ועוד כל ימי חייו. מספר פעמים ביקשו ממנו קופות הצדקה השונות לכתוב "קוויטל" לתפילה במקומות הצדוקים. הנוסח שכתב רבנו בכל אותן פעמים היה כמעט זהה: **"לזכות את הרבים כל ימי חיי"** - לתפילה בקבר רחל; "לזכות לזכות את הרבים" - לתפילה על ציונו של הגר"ח מוולוז'ין; "ולזכות להיות ממזכי הרבים" - בהזדמנות אחרת.

"מדוע ראש הישיבה במקש להתפלל דווקא על נושא זה?" תמנה מקורביו, "וכי חסרים נושאים לתפילה?" רבנו הסביר במתק לשונו, כי מדרגה של מזכה הרבים היא גבוהה מאוד. הוא הזכיר את דברי "חיובות הלבבות", שאדם יכול להגיע לדרגה של מלאך - ועדיין לא לזכות להיות ממזכי הרבים. "כמו כן מצאנו אצל אברהם אבינו ושרה אמונו", הוסיף. "מה היו מעשיהם בעולם? הם זיכו את הרבים". "כל עוד יתן לי הקדוש ברוך הוא כוח", הצהיר רבנו פעם, "אלך לחזק את עם ישראל!"

ורבנו אומר ועושה. במסירות שאין כדוגמתה הוא מכתת רגליו לכל מקום שאפשר להוסיף שם חיזוק בשמירת התורה והמצוות, בין בארץ הקודש ובין מחוצה לה. לשם כך הוא מוכן אף לסבול את אחד הדברים השנואים עליו ביותר - הלא הוא הכבוד.

יותר ממלאך

כנס שנתי "לב לאחים" כ"ח ניסן תשנ"ז בני ברק ידוע מה שכתב החובת הלבבות כי אפי' אם הגיע אדם לדרגה של מלאך, מ"מ לא הגיע לדרגה כמו מי שמזכה את הרבים.

והנה בדורות הקודמים לא כל אחד היה יכול להיות מזכה את הרבים. רק גדולי הדור התנאים הקדושים, האמוראים, וכן בכל הדורות רק גדולי הדור היי בידם, אבל אנשים שהיו בדרגה יותר קטנה מגדולי הדור, לא היה להם כ"כ אפשרות להיות מזכי הרבים. רק אולי יחידים! אבל בימינו, מצד אחד באמת הדור הוא ירוד מאד. דור שפל, הדורות יורדים מאד עד שאי אפשר לדמות כלל דור לדור, וירידה מדור אחד לשאחוריו היא גדולה מאד, אך מצד שני ממש מתגלגלים ברחובות מצוות מה שלא היה כן בדורות הקודמים.

בדור שלפני המלחמה לא היה מצוי כ"כ בעלי תשובה, רק יחידים, יחידים, ולעשות בעלי תשובה היה דבר בלתי אפשרי, אך היום הקב"ה ברוב רחמיו, היות שראה שחלילה וחס... והרי יש הבטחה שלא תשכח מפי זרעו, לכן הראה הקב"ה ברוב רחמיו שיש היום אפשרות לקרב אנשים לאביהם שבשמים, מה שלא היה כ"כ קל בדורות הקודמים. וממילא היום יכול ממש כל אחד להיות מזכה את הרבים, הוא הולך לכמה בתים, וכבר זוכה, ובי"ה רואים שיש הצלחה, נכנסים לאנשים שהם רחוקים לגמרי ולא יודעים שום דבר, ומדברים אליהם, והלב נפתח, ונותן הקב"ה סייעתא דשמיא מיוחדת, היות שהקב"ה רוצה לזכות את כל אחד. וענין ירידת הדורות מבואר בחז"ל כי בדורות הקודמים כבר התחיל ירידה, שמתחילה היו יכולים לקיים את

כל המצוות בכל הפרטים וכל הדקדוקים, עם כל ההידורים, אך אח"כ כבר היתה ירידה, ובא חבוקק והעמידן על אחת, כשראה שאי אפשר לקיים את כל המצוות עם כל הפרטים וכל הדקדוקים, וקודם לכן העמידן על נביא על פחות מצוות עד שבא חבוקק והעמידן על אחת, ומהדורות האלו עד היום שלנו אף שהיתה ירידה מ"מ קיימו את המצוות עם כל פרטיהן ודקדוקיהן, והיום יש ירידה גם בזה, וא"כ אם לא נזכה בזיכוי הרבים, במה נזכה? במה נזכה?!

וברוך השם שהמציא לנו הקב"ה אפשרות לזכות בזיכוי הרבים. ואפי' אדם שאיננו גדול כ"כ יכול לזכות בזה. זה שאפשר לומר שזה בחינה שמתגלגלים מצוות ברחובות, וצריך רק להרים אותם! ויעזור הקב"ה שכל אחד ואחד מישראל ובפרט כולכם הנמצאים פה, שנתאספתם לשם שמים, כדי לקרב לבבות ישראל לאביהם שבשמים, שזהו הזיכוי הרבים הגדול ביותר. שיעזור הקב"ה שכל אחד יצליח בזה, ויעזרהו הקב"ה שגם הוא יעלה ועמו כל ישראל, ונזכה כולנו בקרוב לובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב וגו', וישלח לנו במהרה את הגואל צדק במהרה בימינו אמן.

זיכוי הרבים של הכה"ג

הנה הכהן גדול עושה את העבודה ביום הכיפורים, ובזה הוא מכפר על כל כלל ישראל, על כל החטאים, זיכוי הרבים כזה כמו הכהן גדול, זה לא מצוי, ואף שכל לא יכול להיות שיהיה כל כך מזכה את הרבים, שכל כלל ישראל יתכפר על ידו, ואחרי שגמר את העבודה כשיש בידו זכות גדול כזה של זיכוי הרבים, אז יש כח בתפילתו - נורא ואיום! וכזו תפילה בוקעת רקיעים, ומה שהוא מתפלל באותה שעה משמע שמוכרח להתקיים, חוץ מלגבי ר"ח בן דוסא שהיה מיוחד, אבל לגבי אחרים היה מוכרח להועיל למרות שלא כל הכהנים גדולים היו גדולים מאד, דאמנם היו שמעון הצדיק ועוד כהנים גדולים שהיו צדיקים, אבל היו גם פשוטים מאד, ומ"מ כל כהן גדול תפילתו היא נורא מאד. וכ"כ למה? משום שעושה כזה זיכוי הרבים כה גדול יש בתפילתו שיכול להועיל. א"כ רואים שכל מה שאדם עושה יותר בזיכוי הרבים הזכות שלו גדול מאד!

ומה שאומר ר' ישראל סלנטר ז"ל דבכדי לזכות צריך להיות מזכה את הרבים, מלבד הענין הפשוט שבזה כמו שאמר ר' ישראל דכיון שצריכים אותו מרחמים עליו יש בזה ג"כ עוד ענין, כי אדם שיכול לגרום לזיכוי הרבים, זכות זו היא כ"כ גדולה שיכול לזכות הרבה יותר ממה שמדרגתו בסתם ואפי' אם המדרגה שלו בסתם אינה גדולה כ"כ וכמו שאנו רואים שהכהן גדול אף שבשאר הזמנים אין לו מדרגה גדולה זו שמזכה את הרבים בסליחה וכפרה, אם מתפלל אז בודאי אין תפילתו מועלת כ"כ, ובודאי לא כריב"ל, ורק בשעה שמזכה את הרבים כ"כ, אז זכותו גדולה מאד שאין לשער, ויכולה כבר תפילתו להועיל מאד אפי' למרחק רב מאד, ואם לא התפלל מספיק וקורה רציחה בשוגג יש כבר תביעה עליו כי אם היה מתפלל יותר חזק - יותר עם לב! היה נמנע הרבה רציחות והרבה אסונות, וכיון שהיה לו לבקש על דורו ולא ביקש, אז חלילה וחס אם יתפללו שימות - ח"ו יכול למות, וצריך לעשות מאמצים בשביל זה שלא יתפללו הרוצחים שימותו, ולפיכך אמותיהן של כלתים גדולים היו מספקות להם מחיה וכסות כדי שלא יתפללו שימותו.

ומזה נלמד כמה גדול הדבר כשאדם עושה דבר שהוא לתועלת לזיכוי הרבים, וכמדומה שזוהי העצה לזכות בימים נוראים, אע"פ שצריך בודאי תשובה, אך אנו יודעים לבד האין נראית התשובה שלנו, ובודאי צריך להשתדל, אבל למעשה לזכות לתשובה שלימה מי יודע אם זוכים עד כדי כך, לכן בתשובה לבד אי אפשר להסתפק ולכל הפחות מה שצריך לעשות הוא להשתדל להיות מזכה הרבים, ומה שיותר מזכה את הרבים כחו גדול יותר.

ואנו מזכירים בכל פעם, כי אדם שנמצא במקום ציבורי כמו ישיבה וכדו', יכול כל אחד להיות מזכה את הרבים או להיפך, כי מי שיושב ולומד, בא לסדר, בא לתפילה ומתפלל, ממילא נגריים אחרים, ומזכה אותם וגורם קידוש ה' זיכוי הרבים, וכשחלילה להיפך - מזנזים, ממילא גם השני מחונן ונעשה ח"ו להיפך מזיכוי הרבים, זיכוי הרבים זה זכות גדול, וכל אחד ואחד יכול לזכות להו.

[מתוך שיחה, גאון יעקב תשרי תשנ"ט]

מקפיד שלא להתפלל מנחה לפני 12:30 [השווה ל-1:30 לפי שעון קיץ]. וכהיום [שנהוג שעון קיץ] יש לא מעט מניינים שמתפללים די בצמצום בזמן המוקדם ביותר לפי הלוח [שהוא כהיום קצת לפני 1:15], ושאלתי האם נכון לנהוג כך אפילו שלא בשעת הדחק, ואמר רבנו זה בסדר. (רשימות הרב אהרן ניב שליט"א)

זמן קרבנות | שאלתי מי שמתפלל מנחה גדולה בזמנה בצמצום דהיינו חצי שעה אחר חצות האם אומר קרבנות כרגיל לפני מנחה שהרי לענין לא הגיע זמן הקרבנות הקרוב. ואמר רבנו שאומר. (רשימות הרב אהרן ניב שליט"א)

מנחה קטנה | שאל אחד את רבנו כשיש שני "חייבים" שאחד מהם יש לו מקום קבוע ומשלם מס שנתי בביכ"ג פלוני, אבל לא היה נוהג להתפלל שם מנחה גדולה, והשני (הוא השואל את השאלה) אינו "חבר" ביה"כ כנ"ל אבל מתפלל שנים בקביעות מנחה גדולה שם, למי יש קדימה לענין להתפלל שם מנחה גדולה לפני העמוד.

ואמר רבנו שאינו רוצה להכריע בזה והוסיף אתה יכול להתפלל מנחה קטנה. מעיקר הדין צריך להתפלל מנחה קטנה, רק בגלל כמה טעמים, כמו פגיעה בסדרי הלימוד, וחשש שכחה, ושיתת הרמב"ם שמחמיר לענין אכילה קודם מנחה, נהגו הרבה להתפלל מנחה גדולה. אבל מעיקר הדין יותר טוב להתפלל מנחה קטנה וכדבר השו"ע והמשנה ברורה. (רשימות הרב אהרן ניב שליט"א)

אמירת הקרבנות | רבנו מקפיד לומר כל סדר הקרבנות לפני מנחה כמ"ש הרמ"א ש"מנהג יפה הוא", וגם כשישמש כר"מ בישיבה קטנה היה תיכף אחרי השיעור מגיע למקומו ועד שהקהל מתחיל אשרי הוא כבר אומר את הקרבנות, וכן נהג גם כשהתפלל יחידי עם תפילין בביתו היה מתחיל מקרבנות.

מתי יאמר אשרי | שאלתי אחד אומר אשרי לפני מנחה ובטרם הסיפק לסיים אומר הש"ך כבר את החצי קדיש, מה עדיף: שיעמוד לשמונה עשרה מיד אחר הקדיש וישלים "אשרי" אח"כ, או שישלים "אשרי" ואח"כ יעמוד לשמו"ע [מספר שניות אחרי הציבור].

ואמר רבנו אם מעריך שיסיפק לעמוד לשמו"ע כשהציבור עדיין אוחזים באבות, יסיים אשרי תחילה. (רשימות הרב אהרן ניב שליט"א)

תפילת מנחה | בבריסק היו מתחילים מנחה גם 5 דקות אחרי השקיעה, ואמנם מרן החזון איש הקפיד שלא לאחר אפי' רגע מהשקיעה.

ואמר רבנו שעד לפני מאתיים שנה נהגו בבריסק כדעת ר"ת אף לקולא, אבל אח"כ כבר לא הקילו כ"כ.

זמני תפילה | הגרי"ז היה מתפלל מנחה סמוך לשקיעה, ובשחרית היה קורא ק"ש כדעת הגר"א, ומנחה סמוך לשקיעה, ומעריב סמוך לחצות, והחזו"א היה להיפך, ששחרית היה מתפלל בותיקין [גם בהיותו בולגא התפלל ותיקין], בין אם היה מניין בין אם לא היה מנין, והתחיל להתפלל, אם הגיע מנין התפלל במנין, ואם לא התפלל ביחידות. ומנחה התפלל מנחה גדולה, ומעריב התפלל מיד בזמן, וזה היה לש"ש, וכל אחד כפי עבודתו. (שיעורי רבנו עמ"ס ברכות)

קדיש תתקבל | הורה רבנו שליט"א שגם קדיש תתקבל שאחרי תפלת מנחה צריך שיהיה לפני שקיעת החמה כי הוא שייך לתפלת שמונה עשרה. (אוצר הזמנים מדי יום בימנו ע"י קי בשם הרה"ג ר' א"צ טויב שליט"א)

ויראו עיניו | בעת שביקר רבנו שליט"א בארצות הברית הגיע עם כ"ק מרן האדמו"ר מגור לביקור בבית הגאון הגדול רבי מנשה קליין זצ"ל, ודברו בענין אמירת ברכת ויראו עינינו, שהמנהג בחו"ל לאמרו, ומאיך דעת הגר"א והגר"ז שלא לאמרו וכן נהג רבנו כשהיה שם שלא אמר כד' הגר"א, ודנו עם רבי מנשה על כך, והיוצא היה שמי שלא נהג כהגר"א, צריך לומר ויראו עינינו כמנהג המקום, ונשאו ונתנו בכמה עניינים.

למנות שומר | דנו לפני רבנו במי שצריך למנות שומר כגון כשרוצה לאכול לפני ערבית או לישון לפני מנחה וכל כיו"ב וחושש שמא השומר ישכח להזכירו האם שפיר דמי למנות שומר או דלמא יש לחוש דמיגרע גרע דה"ל כקדירא דבי שותפי? והניף רבנו ידו בביטול ואמר לא גרע.

בירך בראשונה כיון שאינו מברך על התפעלות הנפש רק על דברים שהיו אז, והגרא"ל שטיינמן שליט"א נשאר בזה בצ"ע (שלמי תודה עניני גשמים עמ' צ')

קליפות תפוז | כפי מציאות זמנינו, תפסו הפוסקים שעל קליפת תפוזים מסוכרת, מברכין שהכל, שאין גוטעים כלל על דעת קליפה זו.

וכן הקליפה הלבנה של התפוז, אם אוכלה בפני עצמה מברך שהכל, וכשמחוברת לתפוז נפטר בברכת התפוז. שמעתי מהגרא"ל שטיינמן שליט"א, וראה בחזו"א מעשרות סי' א' סק"ל. (קו' הלכות ברכת הפירות להרה"ג ר"כ שליט"א)

ענבים שריסק בבלנדר | שמעתי מהגרא"ל שטיינמן שליט"א, ענבים שריסקם בבלנדר, אין עליהם דין יין. ואולם גם העץ אין מברכין עליהן, לפי שאין ניכר תואר הפרי, ומברך עליהן שהכל. ולמדוהו מההיא דסי' ר"ב סי"א דכל זמן שלא משכוהו מהחרצנים לא נעשה יין. (קו' הלכות ברכת הפירות להרה"ג ר"כ שליט"א)

נשאר צורת פרי | הורה רבנו: פרי שאיבד צורתו שלא ע"י טחינה וכתישה, אלא ע"י צורה אחרת, כגון ע"י חום או טיגון, בדרך כלל עדיין נשאר עליו תואר הפרי, ואינו מאבד ברכתו הראשונה. ולכן: פופקורן (עשוי מתירס פוחח) מברכין עליו אדמה, לפי שעדיין ניכר בו ממה בא. (קו' הלכות ברכת הפירות להרה"ג ר"כ שליט"א)

ברכה על סוכר | אמר רבנו אף שמה שמברכים שהכל על סוכר הוא רק מחמת "ספק", עיני משנ"ב סי' ר"ב ס"ק ע"ג, וס"ק ע"ו. מאחר ונפסק כן לדינא, יכול הוא לפטור בסוכר גם דבר שיש לו ספק אם צריך לברך עליו שהכל. וכן הורה מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

(קו' הלכות ברכת הפירות להרה"ג ר"כ שליט"א)

ברכה על לימון | לגבי לימון אמר הגר"ח שפעמים נאכל כמות שהוא, ולכן מברך עליו העץ. אולם אמר רבנו שלעולם אינו נאכל כי אם כמטעים לתה, ולכן יברך עליו שהכל. (קו' הלכות ברכת הפירות להרה"ג ר"כ שליט"א)

יתרו מכדי שתית רביעית | ישנם סוגי שתיה שבהם דרך השתיה הוא ביותר זמן מכדי שתיית רביעית. כגון: תה וקפה שמפני חומם הדרך לשהות בשתייתם, וכן יי"ש ומשקה מוגז שמפני חריפותן שוהין בהן, וכן משקה קר מאד שמפני קרתו שוהין בשתייתו, ובאלו נחלקו האחרונים אם ג"כ צריך שישתה בכדי שתיית רביעית, או דכיון שדרך שתיית משקין אלו הוא בשתייה בינתיים, א"כ השתיה מצטרפת אפי' ביותר מכדי אכילת פרס, כפי דרך שתייתם. ולדינא: הכרעת המשנ"ב (ס"ה סק"א) שאין לברך אא"כ שתה בכדי שתיית רביעית. וטוב להשאיר שיעור רביעית עד שיצטנן, ואותו ישתה תוך כדי שתיית רביעית.

ואמר רבנו שמרנן הגר"ח מבריסק והגר"ז והגרא"ז מלצר זצ"ל. סוברים שבמשקאות אלו מצטרפים השתיה כפי רגילות שתייתן. ועיני ארחות רבינו ח"א עמ"ז צ'. (קו' הלכות ברכת הפירות להרה"ג ר"כ שליט"א)

אמירת כי שם | מה שמוסיפין בתפילת מוסף ומנחה הפסוק כי שם ה' אקרא, אין חובה להוסיפו אלא דבשחרית וערבית לא מוסיפין מפני שהיו הפסוק גאולה לתפילה, אבל במנחה ומוסף אפשר כן להוסיף. ובספר יוסף אומץ [אות מג] מבא שיעדיף לא להגיד את זה, שיכול לטעות ולומר גם בשאר אומרים בשם החזו"א שם הפסוק. וכן נהג רבנו שלא לאומרו.

להחמיר בזמן מנחה | שאלתי האם צריך להחמיר במנחה גדולה לקחת את החצי שעה לפי המ"א. היינו לפי יום מעה"ש עד צה"כ, או שאפשר לחשב כמו הגר"א?

ואמר רבנו אתה יכול להתפלל לפי החישוב של הגר"א, והוסיף שאפילו לענין ק"ש אומרים בשם החזו"א שלכתחילה צריך לקרות כוותיקין, וממילא כל השאר מיקרי בלא"ה דיעבד ואם כבר קורין בדיעבד יכולים לסמוך על הגר"א. והקשיתי שדווקא על החזו"א שמעתי שהחמיר במנחה גדולה כמ"א, ואמר רבנו זה נכון שהוא התפלל ב - 12:30, אם זה היה בגלל הטעם הזה - לא יודע. (רשימות הרב אהרן ניב שליט"א)

להתפלל בצמצום | אמרתי שאומרים שהחזו"א היה

תוכ"ד לרעם | ראה ברק ושמע רעם בתוכ"ד, ובגמר הרעם התחיל לברך, ואז כבר היה אחר כדי דיבור מהברק בפשטות צריך שוב לברך על הברק כיון שהברכה אינה יכולה ללכת על הברק.

והגרא"ל שטיינמן שליט"א דן בזה, כיון דאיתא בברכות (נ"ט ע"א) דסיבה אחת גורמת לברק ולרעם שיבאו וא"כ מישך שייכי להדי, וכמו שעדים יכולים לחזור מעדותם בתוכ"ד ואם יש מאה עדים וכ"א אומר עדות בתוכ"ד של חבירו, הראשון יכול לחזור כל זמן שאחרון לא גמר עדותו, משום דמישך שייכי להדי וזה נקרא תוכ"ד לראשון וחשיב הכל המשך אחד כדאיתא בשבועות ל"ב ע"א בתוד"ה בתוך וכן תוס' בכתובות ל"ג ע"א ד"ה וניתרי בהו, ה"ה הכא דהוי המשך אחד תשיב תכ"ד של הברק וצ"ע.

ואם נאמר שנפטר בברכתו גם על הברק, יש לדון היכא שהרעם היה לאחר כ"ד מהברק ובירך על הרעם אם צריך לברך עוד פעם על הברק. דאפשר שנפטר אף בזה כיון שסיבה אחת גורמת לברק ולרעם שיבאו וא"כ מישך שייכי להדי אפילו אחר כדי דיבור כשרואה ברק ושומע רעם חייב לברך מיד, ולא יסמוך שיברך על ברקים ורעמים אחרים שיבאו. (שלמי תודה עניני גשמים עמ' פ"ב). [א"ה ועי' הליכות שלמה תפילה עמוד רפ"ז שכ"כ הגרש"ז והוא כדעת הט"ז עיי"ש].

היסח הדעת | אם היו ברקים ורעמים ובירך, ובינתיים טיהרו השמים ושוב קדרו והיה ברקים ורעמים, והוא לא ידע מכל זה ולא היה אצלו הסח הדעת. שמעתי מהגרא"ל שטיינמן שליט"א שצריך לחזור ולברך כיון שלמעשה היה פה מציאות אחרת.

(שלמי תודה עניני גשמים עמ' פ"ג)

ברכת רעמים | שמעתי בשם מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א שאמר שברכת רעמים מברך אחת לעשרים וארבע שעות ואינו תלוי ביום ולילה וצ"ע. [וכנתו דתלוי בהיסח הדעת של שינה קבועה וע"כ כשמחלף הלילה הוא נעשה יום חדש] (הגאון רבי נפתלי קופשץ שליט"א בקו' מעדני כהן ח"ב עמ' קצ"ו, וע"ע הליכות שלמה תפילה עמ' רפז)

ראה קשת ולא בירך | יש לעיין בראה קשת ולא בירך, ונכנס לבית ואח"כ יצא וראה שנית אותו קשת, האם יברך או לא?

וצדדי הספק דהנה בברק ורעם שלא בירך עליהם, מברך על ברק ורעם אחרים. עי' מ"ב סימן רכ"ו (ס"ק י"ב) וכברכת הראיה שמברך על מקום שנעשה נס לישראל, וכן בשאר ברכות הראיה כגון על הרים וגבעות כתב הביאור הלכה סי' ר"ח (בד"ה במקום) דגם לא בירך בפעם הראשונה לא יברך למחרתו כשרואה אלא ימתין עד שיעברו ל' יום, ולכאורה החילוק דברק הוי יצירה חדשה ודבר חדש, ולכן מברך משא"כ בהרים וגבעות ובמקום שנעשה נס לישראל זה אותו הדבר ולהכי צריך ל' יום כדי שיחשב כראיה חדשה. ולפ"ז בראה קשת ולא בירך ונכנס לבית ואח"כ יצא וראה אותו קשת לא יברך כיון שזה אותו קשת ואין כאן ראיה חדשה.

אמנם י"ל דהנה בברק ורעם מברך שנית אפילו בו ביום אם טהרו זכו השמים כמש"כ השו"ע בס"י רכ"ז, והטעם משום דהוי היסח הדעת כמו שמוכח מהירושלמי, ובשאר ברכות הראיה מברך רק אחר ל' יום.

וקשה דהא אף בשאר ברכות הראיה נמי איכא היסח הדעת מהברכה אף בפחות מל' יום, ואמאי מברכים רק אחר ל' יום ומ"ש מברקים ורעמים ע"י ב"ח שעמד בזה? וי"ל דבשאר ברכות הראיה כגון הרים וגבעות ומקום שנעשה נס לישראל, הברכה היא על התפעלות הנפש מגבורות הבורא יתברך בדבר הקיים, ואת זה יש רק אחר ל' יום, כיון שבתוך ל' יום אינו מתפעל שוב, משא"כ בברקים ורעמים הברכה היא על מה שרואה דבר שהיה כבראית העולם, וכן בקשת הברכה היא על מה שרואה אות ברית, ולכן כל שהיה היסח הדעת צריך לברך שנית.

וא"כ י"ל דגם זה החילוק בראה ולא בירך פעם ראשונה דברקים ורעמים מברך שנית משא"כ בברכת הראיה משום דברכות הראיה כל שרואה פ"א שוב אין התפעלות הנפש בפעם השניה ולא שייך שיברך, אבל בברקים ורעמים אין הברכה על התפעלות הנפש וא"כ לפ"ז בברכת הקשת מברך אף בראה שניה כשלא

ישיבת קרית משה (שע"י מוסדות תפארת ישראל)

הישיבה הוקמה ע"י הגאון רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א ובנשיאות מרן הגר"ק שליט"א בקיץ תשס"ד בשכונת רוממה בירושלים לאחר מכאן עברה לשכונת רמות ולאחר מכן הגיעה למקומה בשכונת קרית משה.

פתיחת הישיבה

לפני פתיחת הישיבה נכנס רה"י הגאון רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א עם חמיו הגאון רבי ניכל זילבר שליט"א לרבנו שליט"א. ורבנו שוחח עמם הרבה זמן בדברי תורה, ואמר בתוך הדברים להגאון ר' מיכל שליט"א שהוא שמע מרבים שמאוד התעלו מהשיעורים בקול הדף שהוא מסר, שהם מיוחדים במינם בבחירות ובהבנה. ואח"כ דיברו על יסוד הישיבה ועל צורתה וברכס.

שיחת רבנו לפתיחה הישיבה

כחוד שוחצי לאחר הקמת הישיבה, באיסור חג השבועות תשס"ד הגיע רבנו לישיבה שהיתה אז בשכונת רוממה בירושלים ונשא בה דברים.

ואלו דבריו: אנו עומדים יום לאחר חג השבועות שזה יום מתן תורתנו, כתוב דבזמן מ"ת ה" כ"כ שמחה לפני הקב"ה, ואע"פ שלא שייך אצלו יתב' שום דבר דאינו נצרך ללמוד, אבל הוא עשה הכל כפי מושגינו ללמוד מזה, ובתענית (כ"ו ב') תנן וביום חתונתו זה מ"ת, דלא ה"י לפניו יתב' שמחה כמו זה, גם בביראת העולם היתה לפניו שמחה, ובמד"ר (קהלת ז' י"ג) כתוב שאמר לאדה"ר כמה נאים וכ"ו תן דעתך שלא תחריב עולמי, אבל בכל זאת לא ה"י כמ"ת שכבר ה"י ציבור גדול של כלל ישראל.

והנה בודאי א"א לומר תמיד הביטוי שזה כזמן מ"ת, אבל אפשר לומר דכשמוסיפים מקום תורה בודאי הקב"ה מרוצה מזה מאוד, א"א לומר שיהא כמ"ת אבל בבחינה מסוימת הרי הקב"ה רוצה שיוסיפו תורה, וכאן שמוסיפים מקום תורה חדש בודאי הקב"ה שמח ומרוצה מזה, ואדם שזוכה לעשות שמחה להקב"ה, דהיינו לפי הנהגתו שנוהג כאילו שיש לו שמחה, וכי יש דבר יותר מזה, מקום שהדבר ימשיך ויוסיף שמחה, מה שיתרבו יותר לומדי תורה בודאי שיהא יותר שמחה.

ומקום שבמקום תורה זה יגדלו כאלה שאח"כ יהיו ת"ח ויוסיף תורה בישראל, ויוסיף ת"ח מה שזה בעצם כל האושר שיש בעוה"ז, אפשר לומר דמברכים על זה שהקב"ה יעזור שהמקום תורה הזה יצמח ויגדל ויהי לתפארת בישראל, ויוסיף עד שנזכה לזמן שכתוב עליו ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, שאז כל הבריאה יכירו במלכות שמים ויעשו נח"ר להקב"ה, ונזכה בעז"ה אח"כ לגאולת עולמים בבא"ס. (ימלא פי תהלתך עניני תורה עמי שמה)

וכן הגיע רבנו שוב לישיבה בעת שהיתה בשכונת רמות ובעת שעברה לקרית משה, טרח רבנו עלה לקומה גבוהה שהיתה שם הישיבה, לתפילת מעריב ולשיחה בישיבה.

בענין בקשות פרטיות ברי"ה

שח הגר"מ דרוק שליט"א: מפורסמים דברי הוזה"ק המתרעם על אלו המבקשים את צרכיהם הגשמיים בימי הדין ואינם מבקשים על צער השכינה ומכנה אותם ככלבים דיווחין הב ה'ב, לכן כתבו בכל הספרים שיעקר נוסח התפילה שתיקנו לנו חז"ל ועיקר עבודת היום הוא לעמוד ולבקש ולהתחנן מלפניו על ותמלוך אתה ד' לבדך על ובכן תן פחדך, ואין לו לאדם לבקש על צרכיו האישיים אלא על תיקון העולם, אבל אמר מרן הגר"מ זצוק"ל כי בעצם לא היו צריכים לבקש על בקשות גשמיות ביום הזה אבל בדרות הללו שנעשינו ליבנו לב אבן מי שאינו מבקש על צרכיו הגשמיים, סימן שאינו חי את האמת שביום הזה זכר כל המעשים לפניך בא ואם לא יבקש על צרכיו הגשמיים עלול הוא להפסיד את ההכרה כי היום הוא יום הדין ובו נגזר מי יחיה ומי ימות.

ופעם דיברתי עם מרן רבנו שליט"א בענין זה והבאתי ראיה לכך מדברי הגמרא בבבא מציעא קו ע"א שדנה באחד שחכר את השדה מחברו ואמר לו בעל הבית שיזרע בה חיטים והוא שינה זרעה שעורים קרה מקרה ורוב השדות באזור השתדפו, וגם זו שהוחרה משתדפה דנה הגמרא להלכה האם יכול הרוכז לטעון גם אילו לא היית משנתן מדעתך והייתי זורעה חיטים היתה הקרקע משתדפת כפי שאירע לכולם, או שמא יכול לטעון לו אילו היית מקיים את רצוני וזרע חיטים לא היתה הקרקע מתקלקלת מפני שנאמר ותגזר אומר ויקם לך ופרש"י תגזר אומר מה שתבקש מן היוצר יעשה ואני לא בקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחי בשעורים אלא בחטין כלומר לו היית מקיים את בקשתי היתה הקרקע מצליחה מפני שבתחילת השנה ביקשתי על חיטים היה הקב"ה מקיים את בקשתי, ומפני שהחלפת זרעת שעורים שתדפה השדה מבואר בדברי רש"י שבתחילת השנה היו מבקשים על צרכים גשמיים, רבנו של עולם הצליחי בחיטים ובקשה זו יש בה כח להיענות ולהתקבל.

לכאורה זה סתירה לאמור בשם הוזה"ר שאין לבקש ככלבים הב לן מזוני, זאת ועוד לכאורה משמע כאן שהבקשה על גשמיות לא צריכה להיות בהבלעה אלא בפירוש מה הוא בדיוק רוצה כי הרי על אף שהתפלל על פרנסה אך כיון שהתפלל להתפרנס מן החיטים לא נענתה תפילתו להצליח בשעורים, ובאמת כשאמרתי זאת לפני מרן הגר"מ קניבסקי שליט"א הסכים עם הראיה הזו והוסיף שודאי כן הוא הדרך וההנהגה הנכונה שהרי זה פיקוח נפש וצריכים וחיבים לבקש ביום זה על צרכינו. **אמנם מרן רבנו טען שא"י ראיה שהוא היה איכר פשוט ואין ראיה שנהג ע"פ הדין.** עוד ראיה הבאתי לרבנו דהנה בגמ' ביומא א, א איתא 'אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שישראל עולין לרגל עומדין צופין, ומשתחוים רוחים. ומשכין

אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת. מאי קאמר? - הכי קאמר: אף על פי שנמשכין אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת, ועומדים צפופין, כשהן משתחוין - משתחוין רוחים. ופרש"י 'משתחוים רוחים - וכשמשתחוים ונופלים נעשה להם נס, והמקום מרחיב עד שיש ביניהן ארבע אמות שלא ישמעו איש וידו של חבירו, שלא יכלם'. מבואר ברש"י דהכונה בנס זה גם ליוה"כ שאמרו וידוי [א"ה וכן מבואר בתשב"ץ ח"ג סל"ז וז"ל 'עוד כתבת כי הנס שעומדים צופים כו' שהיה מפני עולי רגלים בגזר' ג' רגלים יראה כל זכורך. וכל זה טעות שהנס היה גדול בייחך שהיו משתחוים כששומעין השם מפי כ"ג והיו מתודים ע"כ היה מתרחק כל א' מחבירו ד' אמות כדי שלא ישמע ודויו של חבירו'. וע"ע ברשב"ץ במגן אבות פ"ה מ"ה וז"ל ואעפ"י כן כשהיה כהן גדול מזכיר את השם ביום הכפורים והיו הכהנים והעם נופלים על פניהם ומשתחוים, נעשה להם נס והיו רוחי, כלומר משתחוים בריוח וכל אחד רחוק מחברו ארבע אמות כדי שלא ישמע וידו חבירו ותפלתו, וראה עוד ובי' שיח יצחק על יומא שם] והנה ריטב"א שם כ' מ"מ בשעת תפלה והשתחווה היה נעשה להם נס וכולם באים לעזרה למזרח להשתחוות למערב ומשתחוים רוחים, שיש לכל אחד ד' אמות כשיעור מקום תפלה, **שלא ישמע אחד וידויו ושאלת צרכיו של חבירו** עכ"ד. מבואר א"כ ששאלו צרכים ביה"כ.

ואמר רבנו ע"ז דא"ה"נ זה ראיה שאפשר ביה"כ לשאול צרכים, אבל אכתי לא יהיה בזה ראיה לראש השנה, ששגם אז אפשר לישאול צרכים. דאולי ברי"ה זה דין אחר. והבאתי עוד ראיה מדברי הגמ' ביבמות סז, דמבואר לגבי מי ששה עם אשה ולא נולדו לו בנים ואמרין שם רבה אמר רב נחמן: שלש שנים, כנגד שלש פקידות, דאמר מר: ברי"ה נפקדו שרה, רחל ותנה. ופרש"י שלש פקידות - שהקב"ה פוקד העקרות לשמוע תפלתן ברי"ה וגזר עליהן הריון. ומבואר שברי"ה מתפללים על דבר זה. ואמר רבנו שאכן זה ראיה גדולה. [והאר"י בזה רה"י הגר"מ דרוק לבאר אמאי א"י"ז סתירה לענין המלכויות ברי"ה ונדפס במוסף שב"ק פר' נצבים וילך תשי"ע]

סיעתא דשמיא מיוחדת

פ"א בעת שהיה המשבר הגדול בארצות הברית לעולם התורה, והגר"מ ביקר אצל רבנו ושאלו רבנו על מצב התרומות לישיבה, וכשמע שזה בסדר התפעל ואמר 'שהוא גברא עם סיעתא דשמיא מיוחדת'.

ובעת שהשיח הגר"מ דרוק שליט"א את בתו תח"י. שלח רבנו את ספרו ובי' הקדשה מיוחדת לאות הערכה רבה.

צורת הישיבות

הנה כחלק מהמוסדות תפארת ישראל נפתחו במשך השנים, הישיבה הגדולה ראש"צ [ונכתוב עליה להלן]. והישיבה קטנה הותיקה 'משכן ישראל' בירושלים. וישיבת תורת מרדכי במודיעין עילית והישיבה החדשה לצעירים בנוה יעקב. ועוד רשת כוללים, ות"ת תורת מרדכי בגבעת שאול.

והיה פעם נידון להוסיף למוסדות איוה ישיבה מסוימת שרצו להצטרף למוסדות ונכנס הגר"מ שליט"א להתיעצות ממושכת אצל רבנו שליט"א. ולמעט הורה לו שלא יקחם אלא יקים ישיבות מתחילתם לבנות אותם במתכונם המיוחד.

ושוחח עמו רבנו על צביון הישיבות שמתאימות בערים מסוימות, שיש סוג ישיבות שמצליחות דוקא בערים מסוימות וכו'.

ישיבת ראשון לציון

הישיבה הוקמה ע"י הגאון רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א ראש הישיבה. והגאון רבי יאיר ישראלי שליט"א המנהל הרוחני בחודש טבת תשי"ע בעיר ראשון לציון, והיה לראש פינה בעיר זו בהעמדת תלמידים הגונים.

ביקור בישיבה

בקיץ תשע"א הגיע רבנו לישיבה ומסר שיעור במס' הנלמדת קידושין בסוגית שלוחות ואח"כ מסר שיחה במעלת המידות. וסיים בברכה: כעת נוסד מקום, חדש אנו מקוים שהמקום הזה יציל ויגדל עמלי תורה ויר"ש ותלמידי חכמים כמו שהקב"ה רוצה ונזכה לכל טוב.

כוחם של עשרה בטלנים

בעת שהזמין הגר"מ שליט"א ביחד עם נכד רבנו הרה"ג ר' שרגא ברלין שליט"א ר"מ בישיבה את רבנו לביקור בישיבה, שח לו שהיה עם חמיו הגר"מ זילבר שליט"א בברזיל לסיום הש"ס ונסעו משדה תעופה וראו אלפי גוים בדרך עד שהגיעו לכולל שם, ואמר הגר"מ בשיחה שם שעד עכשיו הוא רק רק כפר קטן, אבל כעת שהוא כרך שיש כאן 'עשרה בטלנים', וכך ניתן לומר על ראשון לציון שלמרות גודלה אבל בני תורה מועטים בה וע"י הישיבה נהפכת לדרך. וקלסיה רבנו ובעת שבא רבנו לישיבה הזכיר דבר זה. שבשיבה מחזקת את כל העיר ראשון לציון.

טנא מלא ברכה

לנכד רבנו העומד לימינו בכל עת הרה"ג ר' גדליה הוויגסברג שליט"א

לרגל הוצאת ספרו 'הספרים' של מרן שר התורה הגר"ק שליט"א

ולרגל הוצאת הקונטרס 'קבלות וחיוקים' ממרן רבנו שליט"א

יזכו ה' בהגדלת תורה ולהאדירה

לפרטים להשגת הקונטרס בטל' 0533145900

בשורה משמחת - לידעת קוראי הגליון הנכבדים

החל מהשבוע ניתן להזמין את הגליון מודפס באיכות

באמצעות המיזם החדש "פרינט מייל" - ניתן להתקשר בטלפון

מספר 03-6888823 ולפעול ע"פ הוראות הרשומה שלנו היא 616